MONITOR POLSKI

DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 24 listopada 2026 r.

Poz. 1174

UCHWAŁA NR 228
RADY MINISTRÓW

z dnia 12 listopada 2026 r.

w sprawie aktualizacji Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021–2030 Solidarność dla rozwoju

Na podstawie art. 6 ust. 4 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1460) Rada Ministrów uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Przyjmuje się aktualizację Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021–2030 pod nazwą „Wieloletni program współpracy rozwojowej na lata 2021–2030 Solidarność dla rozwoju".

2. Program, o którym mowa w ust. 1, stanowi załącznik do uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała nr 11/2021 Rady Ministrów z dnia 19 stycznia 2021 r. w sprawie ustanowienia Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021–2030 Solidarność dla rozwoju.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *D. Tusk*

Załącznik do uchwały nr 228 Rady Ministrów
z dnia 12 listopada 2026 r. (M.P. poz. 1174)

SOLIDARNOŚĆ DLA ROZWOJU

WIELOLETNI PROGRAM WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ 2021–2030

Spis treści

WSTĘP ... 3
1. CELE i UWARUNKOWANIA POLSKIEJ WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ ... 5
1.1. Cele polskiej współpracy rozwojowej ... 5
1.2. Kontekst międzynarodowy ... 8
2. POLSKA WSPÓŁPRACA ROZWOJOWA – PUNKTY ODNIESIENIA i ZASADY ... 9
2.1. Punkty odniesienia ... 9
2.2. Kwestie migracyjne ... 10
2.3. Zasady współpracy rozwojowej ... 10
2.4. Efektywność i skuteczność współpracy rozwojowej ... 11
3. PRIORYTETY POLSKIEJ POMOCY ... 12
3.1. Priorytety geograficzne ... 12
3.2. Priorytety tematyczne ... 13
3.2.1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje ... 14
3.2.2. Edukacja ... 15
3.2.3. Przedsiębiorczość i godna praca ... 16
3.2.4. Redukcja nierówności ... 16
3.2.5. Zrównoważony rozwój miast i regionów ... 17
3.2.6. Zdrowie ... 17
3.2.7. Klimat, środowisko naturalne i energia ... 18
3.2.8. Priorytety przekrojowe *Polskiej pomocy* ... 19
4. POMOC HUMANITARNA ... 21
5. EDUKACJA GLOBALNA ... 23
6. NARZĘDZIA I PARTNERZY POLSKIEJ WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ ... 24
6.1. Narzędzia ... 24
6.2. Partnerzy ... 25
6.2.1. Współpraca Rządu RP z podmiotami krajowymi ... 25
6.2.2. Współpraca za pośrednictwem organizacji międzynarodowych ... 27
6.2.3. Współpraca z wielostronnymi bankami rozwoju (*Multilateral Development Banks, MDBs*) ... 28
7. OD PROGRAMU DO EFEKTÓW ... 30
8. KOMUNIKACJA ... 30

WSTĘP

Polska przez minione dekady była beneficjentem zagranicznego wsparcia rozwojowego. Jednak wraz ze zwiększającym się poziomem zamożności i dynamicznie rosnącą gospodarką uniezależniła się od tego wsparcia. Równocześnie zwiększyła swoje możliwości pomocy innym, słabiej rozwiniętym państwom, w tym państwom dotkniętym konfliktami i wymagającym międzynarodowego wsparcia.

Od 2021 r., kiedy zaczął obowiązywać Wieloletni Program Współpracy Rozwojowej, zaszło wiele istotnych zmian w polityce zagranicznej Polski i Unii Europejskiej. Obecna aktualizacja Programu ma na celu lepsze powiązanie i dopasowanie prowadzonych przez Polskę działań z zakresu współpracy rozwojowej z dynamicznie zmieniającym się otoczeniem międzynarodowym oraz bardziej precyzyjne wskazanie jej celów w powiązaniu z realizacją interesów narodowych definiowanych w Strategii polskiej polityki zagranicznej na lata 2026–2030.

Najważniejszym czynnikiem wpływającym obecnie na polską współpracę rozwojową jest trwająca od 2022 r. rosyjska pełnoskalowa wojna w Ukrainie, która doprowadziła do trwałej zmiany architektury bezpieczeństwa, układu sił i sytuacji geopolitycznej w sąsiedztwie Polski i Unii Europejskiej.

Innym czynnikiem, który w istotny sposób determinuje politykę międzynarodową, w tym także współpracę rozwojową, stało się zjawisko nieregularnej migracji. Jej negatywny, destabilizujący wpływ na sytuację polityczną i gospodarczą państw i regionów na mapie świata skłania do poszukiwania nowych rozwiązań także w obszarze współpracy rozwojowej.

Współczesne wyzwania – takie jak konflikty międzynarodowe, niestabilność gospodarcza, zmiany klimatyczne czy kryzysy zdrowotne – mają charakter transnarodowy i nie mogą być skutecznie rozwiązywane jedynie za pomocą tradycyjnego instrumentarium dyplomacji bilateralnej. Współpraca rozwojowa realizowana w partnerstwie z organizacjami międzynarodowymi może stanowić jedno z narzędzi wsparcia systemu wielostronnego, będącego ważnym mechanizmem koordynacji i współdziałania państw w warunkach rosnących współzależności podmiotów na arenie międzynarodowej.

Polityka rozwojowa państw rozwiniętych, w tym Unii Europejskiej, ulegała w ostatnim czasie istotnym przewartościowaniom, stając się w pewnej mierze także instrumentem promocji wartości i interesów państw-dawców pomocy. Z uwagi na zachodzące zmiany także kierunki i cele polskiej współpracy rozwojowej powinny zostać ściślej powiązane z priorytetami polskiej polityki zagranicznej, polskimi interesami politycznymi i gospodarczymi oraz systemem bezpieczeństwa.

Nowelizacja ustawy o współpracy rozwojowej w 2025 r. pomogła dostosować instrumentarium polskiej współpracy rozwojowej do bieżących potrzeb i wyzwań świadczenia pomocy przy jednoczesnym powiązaniu jej z realizacją polskich interesów. Do istniejącego od lat systemu współpracy rozwojowej wprowadzono nowe elementy realizowane przez Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK), w tym utworzono Finansowy Instrument Współpracy Rozwojowej (FIWR). Trwałe włączenie banku do grona podmiotów zaangażowanych we współpracę rozwojową

pozwala Polsce wyjść poza tradycyjny system pomocy i oferować zaawansowane instrumenty finansowe poza granicami Unii Europejskiej.

Jednocześnie niezmienne pozostają podstawy realizacji przez Polskę działań pomocowych. Zaktualizowany Wieloletni Program Współpracy Rozwojowej pokazuje, jak bardzo polskie społeczeństwo jest przywiązane do idei solidarności międzynarodowej. Budowa zrównoważonego i bezpiecznego świata pozostaje nadrzędnym celem polskiej polityki rozwojowej. Stabilna sytuacja polityczna, ekonomiczno-społeczna i środowiskowa w bliższym i dalszym otoczeniu Polski to warunek dalszego konsekwentnego rozwoju oraz bezpieczeństwa naszego kraju i Europy.

1. CELE i UWARUNKOWANIA POLSKIEJ WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ

1.1. Cele polskiej współpracy rozwojowej

Głównym celem współpracy rozwojowej jest wspieranie zrównoważonego rozwoju i redukcja ubóstwa w krajach rozwijających się. Jednocześnie współpraca rozwojowa jest ważnym instrumentem polskiej polityki zagranicznej, umacniającym pozycję Polski na arenie międzynarodowej, służącym budowaniu regionalnych i globalnych sojuszy oraz kreowaniu pozytywnego wizerunku Polaków w świecie. Dzięki współpracy rozwojowej możliwe jest wpływanie na otoczenie międzynarodowe i tworzenie w nim warunków sprzyjających realizacji polskich interesów. Inicjatywy i działania na rzecz zrównoważonego rozwoju wzmacniają stabilność polityczną, gospodarczą i społeczną państw partnerskich, jednocześnie służąc bezpieczeństwu i stabilności sąsiedztwa Polski i Unii Europejskiej.

Utrzymujące się wyzwania o charakterze globalnym – postępujące zmiany demograficzne w państwach rozwijających się, pogłębiające się różnice ekonomiczne między państwami wysoko rozwiniętymi a krajami rozwijającymi się, również w wyniku ich rosnącego zadłużenia, zmiany klimatyczne, ruchy migracyjne – stanowią wyzwanie dla współpracy rozwojowej, stawiając przed państwami rozwiniętymi nowe zadania w tym obszarze.

Wojna Rosji przeciwko Ukrainie trwale zmieniła polskie i europejskie sąsiedztwo, osłabiając i podważając porządek międzynarodowy oparty na postanowieniach Karty Narodów Zjednoczonych. Nasilenie konfliktów zbrojnych, kryzysów humanitarnych wywołanych wojnami i katastrofami naturalnymi, nielegalna migracja – wszystkie te zjawiska nakazują powiązać działania pomocowe silniej z bezpieczeństwem narodowym postrzeganym wielopłaszczyznowo, od militarnego, poprzez polityczne, społeczne, ekologiczne i gospodarcze.

Na przestrzeni ostatnich lat *Polską pomocą* objęto przede wszystkim wybrane państwa Partnerstwa Wschodniego, regionu Bliskiego Wschodu oraz Afryki Subsaharyjskiej. W okresie obowiązywania zaktualizowanego programu inicjatywy i środki *Polskiej pomocy* będą koncentrowane na działaniach na rzecz **priorytetowych państw partnerskich z dotychczasowych regionów zaangażowania *Polskiej pomocy* oraz z regionu Azji Centralnej**, tak aby wsparcie odnosiło możliwie największy efekt.

Priorytety tematyczne *Polskiej* pomocy uwzględniać będą natomiast doświadczenia i rezultaty dotychczasowych działań polskiej współpracy rozwojowej, perspektywiczne kierunki zaangażowania oraz regionalne i globalne wyzwania. Działania *Polskiej pomocy* zogniskują się wokół realizacji siedmiu celów zrównoważonego rozwoju: ***Cel 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, Cel 4. Dobra jakość edukacji, Cel 8. Wzrost gospodarczy i godna praca, Cel 10. Mniej nierówności, Cel 11. Zrównoważone miasta i społeczności, Cel 3. Dobre zdrowie i jakość życia*** **oraz Cel *13. Działania w dziedzinie klimatu*.**

Powyższe priorytety stanowić będą także podstawę zaangażowania Polski w działania wielostronne, w tym aktywnego współkształtowania mandatów międzynarodowych instytucji rozwojowych oraz podejmowania decyzji dotyczących kierunków i skali polskich wpłat do tych organizacji.

Podstawą właściwego funkcjonowania państw i społeczeństw – a tym samym kluczowym czynnikiem umożliwiającym zrównoważony rozwój, są sprawiedliwe i silne instytucje. Dlatego w państwach partnerskich *Polska pomoc* będzie wspierać ich budowę i rozwój, z założeniem, że przyczynią się do ochrony praw człowieka, dobrego rządzenia, rozwoju demokracji i społeczeństwa obywatelskiego.

Korzystając z polskich doświadczeń, *Polska pomoc* będzie także wspierać procesy wzmacniania zdolności rozwojowych regionów i miast w krajach priorytetowych poprzez działania dotyczące rewitalizacji, rozwoju polityk miejskich oraz planowania rozwoju na poziomie lokalnym i regionalnym.

Dostęp do wysokiej jakości edukacji i tworzenie godnych miejsc pracy to cel *Polskiej pomocy* realizowany od lat z myślą o wsparciu ludzi młodych i tworzeniu w państwach partnerskich warunków do rozwoju i stabilizacji życiowej.

Działania realizowane w ramach *Polskiej pomocy* od lat służą także poprawie jakości życia i opieki zdrowotnej w państwach priorytetowych, szczególnie w odniesieniu do osób i społeczności najsłabszych: dzieci, osób z niepełnosprawnościami, ofiar przemocy i konfliktów.

Wsparcie na rzecz przeciwdziałania nierównościom będzie realizować istotny cel wzmacniania pozycji społeczności lokalnych, tak aby ich członkowie mieli większy wpływ na swoją przyszłość. Działania te przyniosą szereg korzyści, w tym wyeliminowanie części głównych przyczyn nielegalnej migracji.

Polska pomoc obejmować będzie inicjatywy na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym i środowiskowym przy uwzględnieniu zróżnicowanych potrzeb państw partnerskich. Działania na rzecz klimatu będą także celem przekrojowym inicjatyw realizowanych w ramach *Polskiej pomocy*.

Jako państwo członkowskie Unii Europejskiej Polska będzie kontynuować działania na rzecz zwiększenia skuteczności unijnej współpracy rozwojowej, w tym poprzez udział w procesach planowania działań w państwach partnerskich oraz w monitorowaniu realizacji uzgodnionych celów. Polska będzie również dążyć do pełnego uwzględnienia wiedzy i doświadczenia wszystkich państw członkowskich UE w procesie podejmowania decyzji dotyczących polityki rozwojowej. Dążąc do zwiększenia skuteczności polityki rozwojowej i wzmocnienia globalnej roli UE, Polska będzie aktywnie uczestniczyć w kształtowaniu i programowaniu unijnej współpracy rozwojowej, tak aby uwzględniała perspektywę i priorytety RP.

Polska będzie angażować się w prace Organizacji Narodów Zjednoczonych w celu odpowiedzi na globalne wyzwania i zwiększenie efektywności działań, zarówno w obszarze rozwojowym, jak i humanitarnym. Polska aktywność będzie uwzględniała również współpracę w obszarze finansowania na rzecz rozwoju w kontekście wdrażania postanowień IV Międzynarodowej Konferencji ONZ ws. finansowania dla rozwoju.

Realizacja postanowień *Agendy 2030* wymaga znacznych nakładów finansowych, przewyższających sumy, jakie państwa i organizacje międzynarodowe mogą przeznaczyć na oficjalną pomoc rozwojową. Dlatego w perspektywie osiągnięcia globalnych celów rozwojowych do 2030 r. kluczowe będzie zaangażowanie sektora prywatnego z zachowaniem standardów

odpowiedzialności społecznej i środowiskowej. Sektor prywatny odgrywa istotną rolę w zmniejszaniu ubóstwa i stymulowaniu rozwoju gospodarczego. Rola ta nie ogranicza się tylko do mobilizowania środków finansowych. Prywatne firmy przyczyniają się do poprawy wydajności pracy i wprowadzają na lokalne rynki innowacje technologiczne, a transformacja sektora prywatnego może przyczynić się również do ochrony środowiska i klimatu. Produkty, usługi i technologie oferowane przez sektor prywatny mogą mieć znaczący wpływ na rozwiązywanie problemów rozwojowych, z którymi borykają się społeczeństwa państw rozwijających się.

Świat, rozwijając się w sposób zrównoważony, jest bardziej odporny i w konsekwencji w mniejszym stopniu podatny na sytuacje kryzysowe, w tym przede wszystkim te wywoływane przez człowieka. Zrównoważony świat to większa szansa na trwały pokój i dobrobyt, oparty na poszanowaniu dóbr podstawowych, w tym praw i godności człowieka. Współpraca rozwojowa, ograniczając przyczyny konfliktów, wspierając stabilność społeczno-gospodarczą i odporność państw partnerskich na kryzysy, pełni także funkcję prewencyjną wobec zagrożeń dla pokoju i bezpieczeństwa.

Kształtowanie się w przyspieszonym tempie nowego ładu międzynarodowego na świecie i nowej architektury współpracy międzynarodowej, spowodowane m.in. zmianami i nasilającymi się konfliktami zbrojnymi (wojna Rosji w Ukrainie, konflikty na Bliskim Wschodzie) oraz zaostrzającą się konkurencją polityczno-gospodarczą, stanowi ogromne wyzwanie dla współczesnych społeczeństw i ich rządów.

Polska powinna konsekwentnie rozwijać swoją politykę współpracy rozwojowej jako integralny element odpowiedzialnej polityki zagranicznej oraz długofalowego myślenia o bezpieczeństwie i dobrobycie państwa i krajów partnerskich. Aktywne zaangażowanie w realizację celów rozwojowych wzmacnia wiarygodność Polski jako partnera solidarnego i przewidywalnego, budując kapitał zaufania w relacjach bilateralnych i wielostronnych. Współpraca rozwojowa sprzyja stabilizacji regionów o strategicznym znaczeniu, ogranicza źródła niestabilności oraz tworzy warunki dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Jednocześnie obecność w państwach partnerskich poprzez projekty rozwojowe, transfer wiedzy i wsparcie instytucjonalne otwiera przestrzeń do budowania trwałych relacji politycznych, społecznych i gospodarczych, wzmacniania pozycji polskich podmiotów na zagranicznych rynkach oraz promowania polskich kompetencji. W ten sposób współpraca rozwojowa staje się nie tylko wyrazem solidarności międzynarodowej, lecz także inwestycją w stabilne i partnerskie otoczenie dla rozwoju polskich interesów oraz istotnym narzędziem w realizacji priorytetów polskiej polityki zagranicznej.

W tym kontekście istotne jest wykorzystywanie pomocy rozwojowej do wzmacniania instytucji publicznych krajów partnerskich oraz pobudzania współpracy gospodarczej polskiego biznesu z podmiotami prywatnymi krajów partnerskich. Zadania te będą realizowane przy wsparciu polskiej administracji rządowej, wyspecjalizowanych instytucji publicznych wykorzystujących instrumenty współpracy gospodarczej i rozwojowej oraz polskich placówek zagranicznych.

1.2. Kontekst międzynarodowy

Zaktualizowany Program jest wkładem Polski w realizację założeń Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030[1] i odpowiedzią na wyzwania współczesnego świata, w tym na osłabiające go konflikty zbrojne, kryzysy humanitarne, zjawiska ubóstwa i wyzysku, nierówności społeczne, dysproporcje rozwojowe i zmiany klimatyczne.

Świat współczesny cechuje nieprzewidywalność, słabnąca odporność na międzynarodowe kryzysy i wzrost nastrojów antydemokratycznych. Staje się on coraz bardziej niestabilny również na skutek konfliktów zbrojnych, których liczba osiągnęła w ostatnim czasie najwyższy poziom od zakończenia II wojny światowej[2]. Skutek konfliktów to m.in. wzrost presji migracyjnej na państwa Unii Europejskiej[3]. Kraje pochodzenia migracji często ogarnięte przedłużającymi się kryzysami humanitarnymi wymagają pomocy, w tym pomocy humanitarnej dla zabezpieczenia podstawowych potrzeb ludności. Wsparcia rozwojowego potrzebują także państwa tranzytu oraz przyjmujące znaczne liczby uchodźców.

Bezprecedensowa w swoim wymiarze polska pomoc dla Ukrainy po ataku Rosji 24 lutego 2022 r. otworzyła nowy rozdział w historii polskiej współpracy rozwojowej. Wojna Rosji przeciwko Ukrainie znacząco wpłynęła na kształt współpracy rozwojowej, w jeszcze większym stopniu wiążąc ją z polityką zagraniczną i bezpieczeństwem Polski i Europy. Po 2022 r. znacząca część polskiej pomocy rozwojowej została przekierowana na potrzeby Ukrainy, zwłaszcza na działania w zakresie odbudowy, rozwoju i integracji europejskiej. Współpraca rozwojowa z Ukrainą i innymi państwami partnerskimi stanowi dzisiaj element działań na rzecz budowy bardziej zrównoważonego świata oraz bezpiecznego otoczenia międzynarodowego Polski.

[1] Zob. *Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 25 września 2015. Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, udostępniona do ogólnego upowszechniania 21 października 2015, serwis Ośrodka Informacji ONZ w Warszawie, http://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf [dostęp: 16 lutego 2026]

[2] Źródło: The Copenhagen Peace Report 2025

[3] Np. kryzys uchodźczy 2015 r. wywołany m.in. wojną domową w Syrii, wybuchu wojny rosyjsko-ukraińskiej, który doprowadził do przesiedlenia kilku milionów Ukraińców na terytorium UE

2. POLSKA WSPÓŁPRACA ROZWOJOWA – PUNKTY ODNIESIENIA i ZASADY

2.1. Punkty odniesienia

Inicjatywy i działania podejmowane w ramach polskiej współpracy rozwojowej są ściśle powiązane z priorytetami polskiej polityki zagranicznej Polski oraz zgodne z zapisami ustawy z dnia 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej[4].

Polska, jako odpowiedzialny partner, wypełnia zobowiązania wynikające z członkostwa w organizacjach międzynarodowych i aktywnie angażuje się w realizację oraz monitorowanie postanowień *Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*. Integralną częścią *Agendy* jest *Plan Działań z Addis Abeby* (ang. *Addis Ababa Action Agenda*), który wyznacza ramy finansowania na rzecz rozwoju w duchu globalnego partnerstwa i solidarności[5]. Polska jest także zaangażowana we wdrażanie postanowień *Zobowiązania z Sewilli* (ang. *Sevilla Commitment)*, wyznaczającego główne kierunki działań w obszarze finansowania dla rozwoju od 2025 r.[6].

Polska zwraca również uwagę na cele, priorytety i zasady przewodnie *Ram Ograniczania Ryzyka Katastrof z Sendai na lata 2015–2030*[7], podkreślając potrzebę dążenia do znacznego zmniejszenia ryzyka i strat dla życia, zdrowia i dobrobytu w państwach rozwijających się.

Ważnym punktem odniesienia dla polskiej współpracy rozwojowej są: europejska polityka rozszerzenia i sąsiedztwa oraz działania unijne w stosunkach zewnętrznych wobec państw partnerskich, wdrażane m.in. poprzez strategię Global Gateway[8], Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – Globalny Wymiar Europy (NDICI–GE)[9], Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III), Instrument na rzecz Ukrainy, Instrument Reform i Wzrostu dla Bałkanów Zachodnich, Instrument na rzecz Reform i Wzrostu dla Republiki Mołdawii, programy twinning i TAIEX oraz Umowę z Samoa[10].

---

4 Dz. U. z 2025 r. poz. 1460.

5 Zob. Przyjęta w lipcu 2015 r. *Addis Ababa Action Agenda* (*AAAA*) wskazuje na potrzebę zaangażowania finansowego szerokiego spektrum podmiotów na rzecz zrównoważonego rozwoju: rządów, firm sektora prywatnego, fundacji i osób prywatnych oraz operowanie tymi środkami w bardziej skoordynowany sposób. Agenda podkreśla także ważną rolę narodowych strategii zrównoważonego rozwoju oraz kluczową dla ich realizacji mobilizację zasobów krajowych. Zob. cyfrowa platforma wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju, ONZ 2015, AAAA_Outcome.pdf [dostęp: 18 marca 2026]

6 Dokument został przyjęty w lipcu 2025 r. podczas IV Międzynarodowej Konferencji na rzecz Finansowania Rozwoju w Sewilli, https://financing.desa.un.org/sites/default/files/202508/FFD4%20Outcome%20Booklet%20v4_EN%20-%20spread.pdf [dostęp: 17 lutego 2026]

7 Zob. *Ramy Ograniczania Ryzyka Katastrof z Sendai na lata 2015-2030*, ONZ (United Nations Office for Disaster Risk Reduction), 2015, https://undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030 [dostęp: 16 lutego 2026]

8 Strategia Global Gateway to strategia Unii Europejskiej na rzecz inteligentnych, czystych i bezpiecznych połączeń w sektorze cyfrowym, energetycznym i transportowym oraz doskonalenia systemów opieki zdrowotnej, edukacji i badań naukowych na całym świecie.

9 Instrument Sąsiedztwa, Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej – „Globalna Europa" to główne narzędzie finansowe Unii Europejskiej, służące do realizacji działań zewnętrznych w latach 2021–2027. Instrument ten ma na celu wspieranie zrównoważonego rozwoju, pokoju, stabilności, a także promocję wartości UE na świecie.

10 Umowa z Samoa („Umowa o partnerstwie między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a członkami Organizacji Państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku, z drugiej strony") została podpisana w Apii (Samoa) 15 listopada 2023 r. Tymczasowe stosowanie umowy rozpoczęło się 1 stycznia 2024 r., https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8372-2023-REV-1/pl/pdf [dostęp: 17 lutego 2026 r.]

Prowadzone działania będą służyły także realizacji celów Agendy ONZ „Kobiety, pokój i bezpieczeństwo”[11]. Rezolucja Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych dotycząca kobiet, pokoju i bezpieczeństwa została jednogłośnie przyjęta w 2000 r. i stanowi kamień milowy w uznaniu istotnej roli kobiet w systemie bezpieczeństwa i zapobiegania konfliktom.

Jako członek Organizacji Narodów Zjednoczonych, Unii Europejskiej oraz OECD Polska podjęła zobowiązania polityczne dotyczące zwiększenia międzynarodowej aktywności na rzecz zrównoważonego rozwoju i redukcji ubóstwa. Zgodnie z tymi zobowiązaniami, w perspektywie czasowej objętej niniejszym zaktualizowanym Programem, Polska dąży do zwiększania nakładów finansowych przeznaczonych na współpracę rozwojową do 0,33% DNB w 2030 r., mając jednocześnie na uwadze ograniczone zasoby finansowe w budżecie państwa, przy stale wzrastających potrzebach wynikających z sytuacji wewnętrznej i międzynarodowej Polski.

2.2. Kwestie migracyjne

Jednym z kluczowych wyzwań dla współczesnego bezpieczeństwa i rozwoju społeczno-gospodarczego jest problem nielegalnej migracji. W tym kontekście ważne jest wspieranie warunków i instrumentów sprzyjających przeciwdziałaniu temu problemowi. Cel ten można realizować z wykorzystaniem narzędzi współpracy rozwojowej, czyli starając się oddziaływać w państwach pochodzenia migrantów na pierwotne przyczyny migracji, do których zaliczyć należy przede wszystkim konflikty, kryzysy humanitarne, ubóstwo oraz zmiany klimatyczne. Redukcji ubóstwa i presji migracyjnej służy współpraca rozwojowa ukierunkowana na tworzenie warunków do stabilnego i trwałego rozwoju gospodarczego państw pochodzenia nieregularnych migrantów; wzmacnianie struktur władz lokalnych i centralnych oraz przeciwdziałanie niestabilności politycznej. Polska będzie konsekwentnie zwiększać swoje zaangażowanie w międzynarodowe inicjatywy oraz inicjować własne działania pomocowe na rzecz państw pochodzenia nieregularnych migrantów.

2.3. Zasady współpracy rozwojowej

Polska współpraca rozwojowa jest realizowana zgodnie z zasadami przestrzegania uniwersalnych, niezbywalnych i niepodzielnych praw człowieka i podstawowych wolności, demokracji, rządów prawa i dobrego rządzenia, równości oraz solidarności.

Od października 2013 r. Polska jest członkiem Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. Development Assistance Committee, Organisation for Economic Co-operation and Development, DAC OECD). Działania w ramach *Polskiej pomocy* są realizowane zgodnie z wytycznymi, rekomendacjami i zasadami Komitetu, w tym w szczególności w aspekcie kwalifikowania wydatków pomocowych jako Oficjalna Pomoc Rozwojowa (ODA).

[11] United Nations Security Council Resolutions on Women, Peace and Security | She Stands For Peace [dostęp: 20 kwietnia 2026]

2.4. Efektywność i skuteczność współpracy rozwojowej

Polska dąży do zapewnienia skuteczności i efektywności współpracy rozwojowej, uczestniczy w pracach międzynarodowego forum „Globalne Partnerstwo na rzecz Efektywności Współpracy Rozwojowej" oraz realizuje postanowienia IV Forum na rzecz Skuteczności Pomocy w Pusan[12].

W tym kontekście działania polskiej współpracy rozwojowej są oparte na następujących zasadach:

- własność (*country ownership*): uwzględnianie priorytetów państw partnerskich oraz dostosowywanie form współpracy do ich potrzeb i uwarunkowań;
- orientacja na rezultaty: ukierunkowanie działań na osiąganie trwałych efektów rozwojowych, zgodnie z priorytetami państw partnerskich;
- inkluzywne partnerstwo na rzecz rozwoju: angażowanie szerokiego grona interesariuszy z uwzględnieniem ich różnorodnych i uzupełniających się ról;
- przejrzystość i wzajemna odpowiedzialność: zapewnienie transparentności pomocy rozwojowej oraz wzajemnej odpowiedzialności w odniesieniu do beneficjentów, obywateli, organizacji i innych interesariuszy.

Realizacja tych zasad będzie wspierana monitoringiem oraz ewaluacją działań polskiej współpracy rozwojowej.

[12] Zob. OECD (2011), *Busan Partnership for Effective Development Co-operation: Fourth High Level Forum on Aid Effectiveness, Busan, Republic of Korea, 29 November – 1 December 2011*, Best Practices in Development Co-operation, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/54de7baa-en [dostęp: 10 lutego 2026]

3. PRIORYTETY POLSKIEJ POMOCY

Priorytety *Polskiej pomocy* ewoluują w związku z dynamiką sytuacji międzynarodowej. Wojna Rosji w Ukrainie, wielowymiarowe zagrożenia w sąsiedztwie UE i Polski, negatywne zjawiska gospodarczo-społeczne, w szczególności kryzysy czy nielegalna migracja, uwypukliły potrzebę bardziej selektywnego ich doboru oraz racjonalizacji działań pomocowych.

Priorytety geograficzne i tematyczne zdefiniowane zostały w powiązaniu i w oparciu o *Strategię Polskiej Polityki Zagranicznej na lata 2026–2030*[13], uwzględniają priorytety Unii Europejskiej w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, w tym polityki sąsiedztwa, współpracy rozwojowej i budowania zrównoważonego rozwoju. Równocześnie priorytety te odpowiadają na globalne wyzwania, które wymagają solidarnej odpowiedzi i współpracy wszystkich państw zaangażowanych w realizację założeń *Agendy 2030*.

3.1. Priorytety geograficzne

Priorytetami geograficznymi *Polskiej pomocy* określane są państwa, do których Polska kieruje najwięcej działań rozwojowych, uznając, że wspieranie ich ma kluczowe znaczenie dla realizacji polskiej polityki zagranicznej oraz zapewnienia bezpieczeństwa i stabilności polskiego i europejskiego sąsiedztwa. Ponadto współpraca z państwami priorytetowymi posiada znaczący potencjał dla rozwoju korzystnych wzajemnych relacji społecznych i gospodarczych.

Państwami priorytetowymi *Polskiej pomocy* są wybrane państwa objęte europejską polityką rozszerzenia i sąsiedztwa, w tym państwa Partnerstwa Wschodniego i Bliskiego Wschodu, a także wybrane państwa w regionach Afryki Subsaharyjskiej oraz Azji Centralnej.

Minister Spraw Zagranicznych jako organ odpowiedzialny za dział administracji rządowej „sprawy zagraniczne" obejmujący sprawy współpracy rozwojowej, w tym pomocy humanitarnej i koordynujący tę współpracę, **wyznacza co roku maksymalnie 8 państw priorytetowych**.

Przy wyborze państw priorytetowych Minister Spraw Zagranicznych uwzględnia:

- stan i perspektywy rozwoju stosunków z danym państwem w wymiarze politycznym i gospodarczym, jego znaczenie dla szeroko pojętego bezpieczeństwa Polski oraz potencjalne korzyści ze współpracy,
- potrzeby rozwojowe państwa partnerskiego i możliwości ich zaspokojenia w oparciu o zasoby, którymi Polska dysponuje, w tym możliwości realizacji współpracy z wykorzystaniem polskiego sektora prywatnego,
- cele polityki zagranicznej Polski, w tym cele społeczne i gospodarcze, w szczególności zwiększanie międzynarodowych zdolności do włączania polskich firm, organizacji społecznych i ekspertów do projektów rozwojowych,
- stałą obecność dyplomatyczną lub konsularną w danym państwie,
- warunki bezpieczeństwa wpływające na możliwość świadczenia pomocy,

[13] Strategia polskiej polityki zagranicznej na lata 2026 - 2030 – Ministerstwo Spraw Zagranicznych – Portal Gov.pl [dostęp: 18 czerwca 2026]

- doświadczenia z dotychczasowych działań rozwojowych i humanitarnych w danym państwie lub regionie,
- spójność z działaniami Unii Europejskiej i innych organizacji międzynarodowych, do których należy Polska,
- ewentualną możliwość współpracy z innymi państwami oraz partnerami zewnętrznymi.

Przy określaniu priorytetów geograficznych wykorzystywana jest także publikowana regularnie przez Komitet Pomocy Rozwojowej OECD lista państw uprawnionych do otrzymywania oficjalnej pomocy rozwojowej (ODA).

Zaktualizowana lista państw priorytetowych *Polskiej pomocy* zostanie uwzględniona w *Planie współpracy rozwojowej* w 2027 r. i może zostać poddana w kolejnych latach rewizji przez Ministra Spraw Zagranicznych ze względu na priorytety polskiej polityki zagranicznej oraz zmiany społeczno-polityczne na świecie.

W razie zaistnienia szczególnych okoliczności, realizując cele polskiej polityki zagranicznej, Minister Spraw Zagranicznych może dokonać zmian na liście państw priorytetowych.

Dla każdego państwa priorytetowego *Polskiej pomocy* opracowywane są zindywidualizowane kierunki współpracy rozwojowej wskazujące szczegółowo obszary i narzędzia realizacji współpracy rozwojowej (np. projekty realizowane przez NGOs, kredyty rządowe, stypendia itd.). Zasadniczym celem kierunków współpracy rozwojowej dla państw priorytetowych *Polskiej pomocy* jest określenie działań pomocowych w oparciu o założenia polskiej polityki zagranicznej, dopasowanie oferowanej pomocy do potrzeb państwa priorytetowego oraz uzyskanie efektu synergii działań pomocowych realizowanych przez Polskę bilateralnie oraz we współpracy z partnerami unijnymi i międzynarodowymi. Zależnie od specyfiki i potrzeb danego państwa i planowanego charakteru wsparcia kierunki współpracy rozwojowej dla państw priorytetowych Polskiej pomocy uwzględniają także kwestie pomocowe wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, ONZ. Kierunki współpracy rozwojowej mogą podlegać weryfikacji i aktualizacji w związku ze zmianami sytuacji politycznej, gospodarczej lub społecznej w danym państwie priorytetowym.

W ramach priorytetu „Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje" działania pomocowe mogą wykraczać poza listę państw priorytetowych.

Określone instrumenty *Polskiej pomocy*, w szczególności kredyty rządowe, stypendia oraz projekty polskich placówek dyplomatycznych, nie są ograniczone do państw priorytetowych, lecz mogą być realizowane również w innych krajach partnerskich, zgodnie z celami polskiej polityki zagranicznej, w tym jej aspektami ekonomicznymi.

3.2. Priorytety tematyczne

Głównym celem strategicznym polskiej współpracy rozwojowej jest wspieranie krajów partnerskich w rozwoju społeczno-gospodarczym i budowaniu ich odporności na kryzysy (*resilience*). Punktem wyjścia jest założenie, że odporność stanowi kluczowy aspekt szeroko rozumianego bezpieczeństwa, a pokój, dobrobyt i bezpieczeństwo Polski są powiązane

z bezpieczeństwem naszych partnerów, zaś wzmocnienie ich odporności przyczynia się do wzmocnienia odporności Polski i UE.

Polska pomoc będzie uwzględniać w programowaniu działań rozwojowych i humanitarnych podejście zorientowane na wsparcie odporności. Inkluzywne, przejrzyste i odpowiedzialne instytucje mają kluczowe znaczenie dla budowania długoterminowej odporności na wszystkich poziomach. Inicjatywy *Polskiej pomocy* będą kłaść nacisk na wzmacnianie instytucji państwowych oraz budowanie odporności społeczeństw, w tym grup szczególnie wrażliwych na wykluczenie i dotkniętych skutkami konfliktów zbrojnych, poprzez zapewnienie dostępu m.in. do edukacji i opieki medycznej, godnej pracy i usług społecznych oraz zintegrowanego planowania rozwoju na poziomie lokalnym i regionalnym. Państwa partnerskie ponoszą odpowiedzialność za własny rozwój i wdrażanie niezbędnych reform. *Polska pomoc* będzie natomiast wspierać je w budowaniu długofalowego potencjału ich administracji, wzmacniając wiedzę specjalistyczną i kompetencje, aby umożliwić wdrażanie niezbędnych zmian i reform służących rozwojowi i społeczeństwu.

Priorytety tematyczne *Polskiej pomocy* wskazane w zaktualizowanym Programie wiążą się bezpośrednio z wybranymi celami zrównoważonego rozwoju opisanymi w *Agendzie 2030* i uwzględniają doświadczenia i rezultaty dotychczasowych działań polskiej współpracy rozwojowej, perspektywiczne kierunki zaangażowania oraz regionalne i globalne wyzwania.

Traktując *Agendę 2030* jako integralny zespół wartości i celów, Polska pomoc będzie promować i wspierać inicjatywy służące realizacji następujących celów zrównoważonego rozwoju: *16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje 4. Dobra jakość edukacji*, *8. Wzrost gospodarczy i godna praca*, *10. Mniej nierówności*, *11. Zrównoważone miasta i społeczności*, *3. Dobre zdrowie i jakość życia*, *13. Działania w dziedzinie klimatu*. Priorytetami przekrojowymi zaktualizowanego Programu będą: działania na rzecz klimatu i równość szans kobiet i mężczyzn.

3.2.1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje

Priorytet ten jest oparty na SDG 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje.

Pokój i bezpieczeństwo to warunek bezwzględny dla rozwoju, a zrównoważony rozwój to większa szansa na trwały pokój i międzynarodową stabilność. Szansę na trwały i zrównoważony rozwój mają państwa, w których funkcjonują silne i stabilne instytucje, stosowane są zasady dobrego rządzenia (ang. *good governance*), szanowane są prawa człowieka, a obywatele w równym stopniu mają wpływ na decyzje w sprawach, które ich dotyczą.

Polska pomoc będzie wspierać państwa partnerskie w stosowaniu zasad dobrego rządzenia, poprzez pomoc w budowaniu lub wzmacnianiu instytucji działających dla dobra publicznego, na zasadach określonych w prawie, w oparciu o profesjonalną administrację zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym, przy zachowaniu przejrzystości procesów i w dialogu ze społeczeństwem obywatelskim. W związku z tym działania i inicjatywy *Polskiej pomocy* realizowane w krajach partnerskich będą służyły m.in.:

- ochronie praw człowieka, przestrzeganiu podstawowych wolności i zapewnieniu dostępu do bezstronnej informacji;

- wsparciu reform administracji publicznej szczebla centralnego, regionalnego i lokalnego oraz wzmacnianiu samorządności; wsparciu systemów usług publicznych administracji różnego szczebla;
- budowaniu zdolności reagowania kryzysowego, rozwojowi systemów ochrony ludności cywilnej oraz wzmacnianiu bezpieczeństwa granic.

Polska będzie przykładać szczególną wagę do realizacji tego priorytetu w wybranych państwach Partnerstwa Wschodniego, dążących do członkostwa w Unii Europejskiej, dla których ustanowienie silnych, demokratycznych i praworządnych instytucji stanowi nieodzowny warunek akcesji. W związku z tym w ramach *Polskiej pomocy* możliwe będzie świadczenie wsparcia służącego wzmocnieniu kadr i instytucji publicznych krajów kandydujących w zakresie wdrażania dorobku prawnego Unii Europejskiej.

Działania w ramach priorytetu „Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje" będą obejmować wsparcie dla białoruskich środowisk demokratycznych głównie zlokalizowanych w Polsce, w tym osób represjonowanych z przyczyn politycznych. Studenci zmuszeni z przyczyn politycznych do emigracji będą mogli skorzystać m.in. z oferty Programu stypendialnego im. Konstantego Kalinowskiego. Ponadto wsparcie będzie obejmować zapewnienie białoruskiemu społeczeństwu dostępu do rzetelnej i bezstronnej informacji.

3.2.2. Edukacja

Priorytet „Edukacja" jest oparty na SDG 4. Dobra jakość edukacji.

Powszechny dostęp do wysokiej jakości kształcenia to większa szansa na trwały, zrównoważony i pokojowy rozwój państw i społeczeństw. Edukacja ma fundamentalne znaczenie – poziom wykształcenia przekłada się na perspektywy znalezienia godnej pracy, możliwości udziału w życiu społecznym, egzekwowania swoich praw obywatelskich czy nawet na stan zdrowia.

Polska pomoc będzie wspierać dążenia państw objętych pomocą do zapewnienia równych szans edukacyjnych oraz dobrej jakości edukacji, odpowiadającej współczesnym wyzwaniom i nowoczesnym standardom. Szczególne miejsce zajmuje w działaniach *Polskiej pomocy* wyrównywanie dostępu do edukacji dziewcząt i młodych kobiet oraz osób z grup zagrożonych wykluczeniem, w tym z uwagi na niepełnosprawność, osób wewnętrznie przesiedlonych i uchodźców. Działania *Polskiej pomocy* mogą obejmować wszystkie etapy edukacji – począwszy od wychowania przedszkolnego, poprzez edukację wczesnoszkolną i podstawową i ponadpodstawową oraz na poziomie akademickim. Szczególne miejsce w ramach priorytetu zajmować będzie edukacja zawodowa, zarówno w odniesieniu do młodzieży, jak i osób dorosłych.

Zagraniczni studenci na polskich uczelniach będą mieli dostęp do pomocy w formie stypendiów oraz zwolnień z opłat za naukę. Pomoc ta będzie dostępna dla obywateli wybranych państw rozwijających się, a w szczególności dla obywateli państw priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej. Kryteria zwalniania cudzoziemców z opłat za studia ustalane są przez uczelnie w sposób autonomiczny. Kontynuowane będą również dedykowane programy stypendialne, ułatwiające studentom zdobycie wykształcenia i umiejętności, które będą mogli wykorzystać na rzecz poprawy warunków życia w swoich państwach. Ze środków w dyspozycji MSZ będzie

między innymi współfinansowany Program stypendialny im. Stefana Banacha realizowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej.

Wsparcie stypendialne powinno stymulować powrót wykształconych kadr do ojczyzn i być sprzężone z budowaniem kompetencji sektora publicznego w krajach partnerskich.

3.2.3. Przedsiębiorczość i godna praca

Priorytet „Przedsiębiorczość i godna praca" jest oparty na SDG 8. Wzrost gospodarczy i godna praca.

Możliwość wykonywania pracy zarobkowej z poszanowaniem praw człowieka ma fundamentalne znaczenie dla godnego życia społeczeństw i perspektyw rozwoju gospodarczego państw. *Polska pomoc* będzie wspierać tworzenie nowych miejsc pracy oraz poprawę warunków zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem, sytuacji kobiet, osób młodych oraz osób z niepełnosprawnością. Działania będą uwzględniały kwestie eliminacji przymusowej pracy, współczesnych form niewolnictwa i handlu ludźmi oraz pracy dzieci we wszystkich jej formach.

Społeczeństwa, których członkowie posiadają godną i satysfakcjonującą pracę i płacę, mają większe szanse na zbudowanie zrównoważonych i innowacyjnych gospodarek. Z uwagi na dynamiczne i wielokierunkowe zmiany demograficzne w państwach rozwijających się w najbliższych latach wyzwaniem będzie wspieranie procesu tworzenia dobrej jakości miejsc pracy dostosowanych do potrzeb lokalnych gospodarek i rynków pracy. Kluczowe znaczenie ma ukierunkowanie działań na osoby młode. Zaniedbanie tej grupy może znacząco zagrozić realizacji celów zrównoważonego rozwoju i zwiększyć jej podatność na uleganie negatywnym wpływom, zwłaszcza w sytuacjach konfliktu, a także przyczynić się do wzrostu zjawiska nieuregulowanej migracji.

Przedsiębiorczość przyczynia się do zmniejszenia bezrobocia, otwiera drogę do innowacyjności i wzrostu gospodarczego, ma potencjał niwelowania nierówności społecznych. Działania i inicjatywy *Polskiej pomocy* będą służyły:

- promocji przedsiębiorczości jako czynnika przeciwdziałającego migracji, szczególnie wśród młodzieży i kobiet oraz na obszarach wiejskich;
- wzmacnianiu mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, a także start-upów, w tym w niskoemisyjnych gałęziach gospodarki i wytwarzających dobra o wysokiej wartości dodanej;
- promocji produkcji i ochronie towarów lokalnych.

3.2.4. Redukcja nierówności

Priorytet „Redukcja nierówności" jest oparty na SDG 10. Mniej nierówności.

Bez redukcji nierówności nie jest możliwe wyeliminowanie ubóstwa. Sytuacja najsłabszych jest miarą rozwoju społeczeństw i państw. Tylko społeczeństwa, które zapewniają równość szans i dostęp do korzyści dla wszystkich swoich członków oraz umożliwiają im wnoszenie pozytywnego wkładu w życie społeczne i gospodarcze, mają szanse na trwały i zrównoważony rozwój.

Polska pomoc będzie wspierać działania służące:

- zmniejszaniu istniejących nierówności poprzez zwiększanie dostępu do usług społecznych dla grup zagrożonych wykluczeniem, w tym osób z niepełnosprawnościami i ze szczególnymi potrzebami;
- zapewnieniu równości płci i wzmocnieniu pozycji kobiet i dziewcząt w regionach dotkniętych konfliktami w celu wzmocnienia stabilności i budowania pokoju;
- promocji włączenia społecznego i wzmacnianiu spójności społecznej.

3.2.5. Zrównoważony rozwój miast i regionów

Priorytet „Zrównoważony rozwój miast i regionów" jest oparty na SDG 11. Zrównoważone miasta i społeczności.

Rozwój regionalny przyczynia się do wzrostu gospodarczego, służy niwelowaniu dysproporcji rozwojowych oraz pozytywnie wpływa na poprawę jakości życia społeczności (lokalnych). Istotną rolę w procesach rozwojowych odgrywają ośrodki miejskie. Żaden bowiem kraj nie uzyskał statusu kraju o średnich dochodach bez postępu procesu urbanizacji. Jednocześnie w krajach słabiej rozwiniętych znaczna część ludności zamieszkuje obszary wiejskie, gdzie poziom życia i udział w dochodzie narodowym pozostają na niskim poziomie.

Z tego względu *Polska pomoc* będzie dążyć do wzmocnienia krajowego i regionalnego planowania rozwoju w krajach partnerskich, a zwłaszcza w wybranych krajach Partnerstwa Wschodniego. Lepsze powiązanie planowania przestrzennego z polityką regionalną oraz rozwój narzędzi rewitalizacyjnych sprzyjają bardziej zrównoważonemu zarządzaniu rozwojem lokalnym.

W związku z tym działania i inicjatywy *Polskiej pomocy* będą służyły m.in.:

- wzmocnieniu jakości polityki rozwoju miast, w szczególności poprzez lepsze powiązanie jej z polityką regionalną oraz rozwój narzędzi rewitalizacji i planowania zintegrowanego;
- zwiększaniu atrakcyjności inwestycyjnej w wymiarze lokalnym i regionalnym oraz rozwojowi turystyki;
- wspieraniu działań na rzecz niwelowania różnic rozwojowych pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi;
- wspieraniu rozwoju samorządności, decentralizacji usług publicznych, planowaniu strategicznemu, rewitalizacji, zarządzaniu rozwojem lokalnym i regionalnym.

3.2.6. Zdrowie

Priorytet „Zdrowie" jest oparty na SDG 3. Dobre zdrowie i jakość życia.

Zapewnienie dostępu do ochrony zdrowia oraz edukacji zdrowotnej jest podstawą zrównoważonego rozwoju każdego państwa. Zdrowie warunkuje powodzenie procesów związanych z budową trwałego wzrostu i eliminacją ubóstwa. W ostatnich latach wiele państw odnotowało duży postęp w zakresie poprawy standardów opieki zdrowotnej.

Działania *Polskiej pomocy* skoncentrują się na:

- zwiększeniu dostępności opieki zdrowotnej i poprawie jej jakości, szczególnie dla kobiet i dzieci, których sytuacja w tym względzie jest najtrudniejsza;

- zapewnieniu szerszego dostępu do usług społecznych i podniesieniu jakości tych świadczeń dla osób z grup narażonych na wykluczenie społeczne;
- wymianie wiedzy i doświadczenia ze specjalistami i lokalnym personelem medycznym oraz kształtowaniu świadomości higieniczno-prewencyjnej;
- wzmacnianiu zdolności państw priorytetowych do zapewnienia dostępności i wysokiej jakości usług zdrowotnych swoim obywatelom.

W ramach *Polskiej pomocy* realizowane będą także działania służące modernizacji infrastruktury medycznej i sanitarnej, wsparciu rozwoju specjalistycznej opieki zdrowotnej, a także wsparciu funkcjonowania lokalnych ośrodków zdrowia, tworzeniu systemów wczesnego ostrzegania i reagowania oraz zarządzaniu ryzykiem w obszarze zdrowia.

3.2.7. Klimat, środowisko naturalne i energia

Priorytet „Klimat i środowisko naturalne" jest oparty głównie na SDG 13. Działania w dziedzinie klimatu, ale również na SDG 15. Życie na lądzie oraz SDG 7. Czysta i dostępna energia.

Zmiany klimatu, degradacja środowiska naturalnego oraz wymieranie gatunków i populacji generują szereg negatywnych skutków, znacząco ograniczających możliwości rozwoju i wzrostu gospodarczego państw i społeczeństw oraz zagrażających dobrostanowi jednostek. To jedne z największych wyzwań dla ludzkości, narażające wielu ludzi na niebezpieczeństwo braku możliwości normalnej egzystencji i zaspokojenia podstawowych praw, w tym dostępu do zasobów naturalnych. Jest to wyzwanie globalne, wymagające globalnej odpowiedzi i skoordynowanych działań.

Działania *Polskiej pomocy* będą wspierać administracje publiczne w państwach partnerskich, aby były zdolne do:

- zapewnienia skutecznego zarządzania środowiskiem oraz egzekwowania przepisów dotyczących jego ochrony;
- włączenia aspektów środowiskowych w politykę społeczną i ekonomiczną tak, aby zaspokajanie potrzeb społecznych i dążenie do zrównoważonego wzrostu gospodarczego odbywały się z troską o klimat i środowisko naturalne.

Mając na uwadze realizację zobowiązań Porozumienia Paryskiego, Polska będzie wspierała kraje partnerskie we wdrażaniu krajowych planów adaptacji, tworzeniu systemów wczesnego reagowania i monitorowania zagrożeń, planowaniu infrastruktury odpornej na klimat i inwestycji odpornych na ryzyko klimatyczne, łączeniu adaptacji z politykami społecznymi.

Polska pomoc podejmie działania na rzecz wzmacniania odporności infrastruktury, sektora wodnego, rolnictwa, zdrowia publicznego i miast. Uwzględnione zostaną także narastające skutki zmian klimatu – w tym zwiększająca się częstość susz i powodzi – dlatego działania w sektorze wodnym będą powiązane z adaptacją oraz odpornością.

Polska pomoc będzie również wspierać projektowanie i wdrażanie polityk związanych z mitygacją zmian klimatu oraz zapobieganiem klęskom żywiołowym. W państwach Partnerstwa Wschodniego działania pomocowe będą ponadto obejmować wsparcie w zbliżeniu przepisów wewnętrznych do norm Unii Europejskiej.

Produkcja energii oparta w głównej mierze na źródłach nisko- lub zeroemisyjnych, która minimalizuje także wpływ na środowisko i klimat, może zwiększyć dostępność energii dla wielu społeczności lokalnych państw wymienionych na liście biorców pomocy rozwojowej.

Polska będzie zwiększać aktywność w sektorze energii w środowisku międzynarodowym, w tym w państwach rozwijających się, także poprzez wykorzystywanie formatów wielostronnych i toczących się na nich procesów.

Polska pomoc będzie obejmować:

- działania sprzyjające poprawie efektywności energetycznej oraz rozpowszechnieniu produkcji i stosowaniu energii ze źródeł nisko- lub zeroemisyjnych;
- wsparcie tworzenia norm i ram prawnych regulujących sektor energii;
- działania wspierające rozbudowę infrastruktury i modernizację technologii umożliwiających dostęp do nowoczesnych i zrównoważonych usług energetycznych dla mieszkańców;
- wzmacnianie odbudowy i modernizację sektora energetycznego, m.in. po konfliktach zbrojnych, wzmocnienie bezpieczeństwa dostaw oraz przejście na bardziej odporny i przystępny cenowo system energetyczny.

3.2.8. Priorytety przekrojowe *Polskiej pomocy*

Priorytety przekrojowe nie dotyczą konkretnych sektorów, lecz są uwzględniane we wszystkich obszarach działań prowadzonych w ramach współpracy rozwojowej. Głównym celem realizacji priorytetów sektorowych jest zapewnienie spójności i skuteczności działań oraz wiązanie działań w priorytetowych obszarach tematycznym z działaniami na rzecz równości i ochrony środowiska naturalnego.

Polska współpraca rozwojowa opiera się na dwóch priorytetach przekrojowych: ochrona klimatu oraz równość szans kobiet i mężczyzn. Ich realizacja jest niezbędnym warunkiem trwałości działań podejmowanych na rzecz państw partnerskich, a także kluczem do osiągnięcia celów *Agendy 2030*.

Gwałtowne zmiany klimatyczne stanowią jedno z najpoważniejszych wyzwań dla globalnego bezpieczeństwa i stabilności gospodarczej. Degradacja środowiska bezpośrednio zagraża eliminacji ubóstwa – nadrzędnemu celowi rozwojowemu. Skuteczna odpowiedź na to wyzwanie wymaga koordynacji działań ekologicznych, gospodarczych i społecznych. Polska wspiera państwa partnerskie w łagodzeniu skutków zmian klimatycznych oraz budowaniu zdolności adaptacyjnych, poprzez uwzględnianie komponentu środowiskowego we wszystkich projektach rozwojowych.

Równoległym priorytetem jest poprawa statusu kobiet i dziewcząt. Ich podmiotowość, sprawstwo oraz udział w procesach decyzyjnych na równi z mężczyznami są niezbędne do przezwyciężania kryzysów globalnych, zapewnienia i budowania pokoju oraz trwałej redukcji ubóstwa[14]. Polska promuje zasadę równości szans zgodnie z Konstytucją RP, Traktatem

[14] Zob. *Równość płci a Cele Zrównoważonego Rozwoju*, dokument przygotowany przez Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie, 8 marca 2017, https://www.un.org.pl/rownosc-plci-a-cele-zrownowazonego-rozwoju [dostęp: 16 lutego 2026]

o funkcjonowaniu UE oraz konwencjami międzynarodowymi, uznając je za konieczny element rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

4. POMOC HUMANITARNA

Pomoc humanitarna polega w szczególności na zapewnieniu wsparcia, opieki i ochrony ludności, poszkodowanej w wyniku konfliktów zbrojnych, klęsk żywiołowych lub innych kryzysów humanitarnych spowodowanych przez czynniki naturalne lub człowieka[15]. Są to działania mające na celu przede wszystkim ratowanie i ochronę życia i zdrowia.

Polska udziela pomocy humanitarnej zgodnie z *Europejskim konsensusem w sprawie pomocy humanitarnej* (ang. *European Consensus on Humanitarian Aid*[16]), określonymi w nim zasadami Dobrego Świadczenia Pomocy Humanitarnej, a także z innymi międzynarodowymi wytycznymi, określonymi m.in. przez Organizację Narodów Zjednoczonych i Unię Europejską. Polska pomoc humanitarna jest udzielana w sposób bezwarunkowy i apolityczny, zgodnie z czterema zasadami humanitarnymi — humanitaryzmu, bezstronności, neutralności i niezależności operacyjnej — autonomicznie wobec celów politycznych, gospodarczych i militarnych, wyłącznie na podstawie obiektywnej oceny potrzeb. Zasady te wynikają z międzynarodowego prawnego dorobku humanitarnego i określają reguły współpracy z różnymi podmiotami sektora humanitarnego, bez naruszania kompetencji właściwych tym instytucjom.

Charakter kryzysów humanitarnych jest coraz bardziej złożony i wykracza poza tradycyjne granice pomiędzy pomocą humanitarną a współpracą na rzecz rozwoju. Sytuacje, które wymagają zaopatrzenia w niezbędną pomoc humanitarną, trwają dłużej i wymagają też wieloaspektowego podejścia. Wymusza to konieczność stworzenia podziału między tradycyjną, natychmiastową pomocą humanitarną a długoterminowym, rozwojowym wsparciem państw dotkniętych przedłużającymi się kryzysami.

Dążąc do zapewnienia najbardziej efektywnej reakcji na przedłużające się kryzysy, działania *Polskiej pomocy* będą zmierzać do wzajemnego uzupełniania się działań humanitarnych i rozwojowych oraz wspierania procesów pokojowych (ang. *humanitarian – development – peace nexus*). Odpowiadając w pierwszej kolejności na najpilniejsze potrzeby mieszkańców państw dotkniętych kryzysem humanitarnym, *Polska pomoc* będzie następnie wdrażać projekty rozwojowe, mające na celu wzmocnienie potencjału społecznego i gospodarczego tych państw. Działania humanitarne będą również uwzględniały działania wyprzedzające i o charakterze prewencyjnym.

Solidarna współpraca państw ma kluczowe znaczenie w obszarze pomocy humanitarnej. Nadal, pomimo ogromnego wysiłku społeczności międzynarodowej, wiele osób poszkodowanych w wyniku kryzysów humanitarnych nie ma szansy na godne życie. Szczególnie istotne jest budowanie samodzielności i ekonomicznej niezależności państw i społeczeństw, do których trafia pomoc humanitarna. W tym kontekście ogromne znaczenie ma inwestowanie w zapobieganie i eliminowanie podstawowych przyczyn powstawania zagrożeń, a także zaspokajanie potrzeb humanitarnych przy jednoczesnym budowaniu odporności społeczeństw i wzmacnianiu ich zdolności do samodzielnego radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.

[15] Zob. art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej.

[16] Więcej informacji na temat *Europejskiego konsensusu w sprawie pomocy humanitarnej* znajduje się na stronie internetowej Unii Europejskiej, zob. aktualizacja: 12 lipca 2019, https://ec.europa.eu/echo/who/humanitarian-aid-and-civil-protection/european-consensus_en [dostęp: 16 lutego 2026]

Pomoc humanitarna, ze względu na swoją specyfikę, będzie świadczona niezależnie od priorytetów geograficznych.

Polska pomoc będzie współpracować z organizacjami pozarządowymi, wyspecjalizowanymi służbami państwowymi, w tym ratowniczymi, z innymi instytucjami administracji publicznej oraz organizacjami wielostronnymi. Polska pomoc humanitarna uwzględni także strategiczne partnerstwa z międzynarodowymi organizacjami humanitarnymi, Międzynarodowym Komitetem Czerwonego Krzyża, aktywność na forum Unii Europejskiej i Organizacji Narodów Zjednoczonych.

5. EDUKACJA GLOBALNA

Zaktualizowany Program zakłada prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz rozumienia problemów globalnych oraz współzależności między państwami, zwanych edukacją globalną. Edukacja globalna to część kształcenia obywatelskiego i wychowania, która rozszerza ich zakres przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Jej głównym celem jest przygotowanie odbiorców do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej ludzkości. Przez współzależności rozumiemy wzajemne powiązania i przenikanie systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych, technologicznych oraz prawnych, w szczególności w zakresie ochrony i promocji praw człowieka. Jednym z założeń edukacji globalnej jest tłumaczenie potrzeby wdrażania 17 celów zrównoważonego rozwoju i uświadamianie ich znaczenia.

Działania z zakresu edukacji globalnej wpisują się również w realizację celów zrównoważonego rozwoju (przede wszystkim SDG 4.7).

Celem edukacji globalnej jest zmiana negatywnych postaw i działań adresatów przedsięwzięć edukacyjnych, w tym postaw dyskryminujących oraz postawy bierności wobec działań na rzecz globalnych wyzwań. Edukacja globalna kładzie szczególny nacisk na redukcję stereotypów na temat krajów Globalnego Południa i na zadbanie o to, aby nie były one powielane. Ponadto edukacja globalna ma wzmacniać zaangażowanie społeczeństwa polskiego w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz wspierać budowanie społecznego poparcia dla współpracy rozwojowej i pomocy humanitarnej.

Realizując powyższy cel, organy administracji publicznej będą współpracowały w zakresie swojej właściwości na zasadzie partnerstwa z innymi podmiotami odpowiadającymi za działania edukacyjne w państwie, w tym ze środowiskiem nauczycielskim i akademickim oraz organizacjami pozarządowymi specjalizującymi się w kształceniu obywatelskim i wychowaniu. Z kolei w środowisku międzynarodowym będziemy współpracować z wyspecjalizowanymi organizacjami i ich agencjami, w tym z siecią *Global Education Network Europe*, aby zaznaczyć wkład Polski w działania edukacji globalnej.

Działania edukacji globalnej będą kierowane do szerokiego grona odbiorców: dzieci, młodzieży i dorosłych w ramach różnych form edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnej. Działania edukacji globalnej będą prowadzone na wszystkich etapach edukacji formalnej w ramach podstaw programowych różnych przedmiotów zgodnie z obowiązującą podstawą programową kształcenia ogólnego w polskim systemie oświaty. Realizowane będą również działania zwiększające kompetencje kadr dydaktycznych poprzez edukację akademicką i ustawiczną.

6. NARZĘDZIA I PARTNERZY POLSKIEJ WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ

6.1. Narzędzia

Finansowanie działań rozwojowych odbywa się na podstawie ściśle określonych procedur, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Biorąc pod uwagę wyzwania stojące przed polską współpracą rozwojową, mechanizmy finansowania działań powinny być dostosowywane do zmieniających się potrzeb państw rozwijających się z uwzględnieniem uwarunkowań budżetowych Polski oraz potrzeby zwiększania skali oddziaływania poprzez instrumenty mieszane, współpracę z instytucjami wielostronnymi i mobilizację kapitału prywatnego.

Ustawa o współpracy rozwojowej definiuje w sposób otwarty formy współpracy rozwojowej. W przykładowym katalogu wymienia się m.in.:

- finansowanie zadań powierzonych podmiotom uczestniczącym w realizowaniu współpracy rozwojowej,
- udzielanie kredytów i pożyczek,
- wpłaty do międzynarodowych organizacji, instytucji, programów i funduszy.

Wybór konkretnych narzędzi współpracy rozwojowej jest podyktowany specyfiką potrzeb poszczególnych państw partnerskich oraz celami polskiej polityki zagranicznej.

Nowelizacja ustawy o współpracy rozwojowej z marca 2025 r. rozszerzyła definicję współpracy rozwojowej o działania podejmowane przez Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) na zasadach określonych w tej ustawie, a także utworzyła w ramach BGK Finansowy Instrument Współpracy Rozwojowej (FIWR). Tym samym BGK, jako rodzimy bank rozwoju, został trwale wpisany do grona podmiotów realizujących współpracę rozwojową.

Utworzenie FIWR było istotnym krokiem w kierunku intensyfikacji i profesjonalizacji współpracy rozwojowej, pozwalającym na osiąganie efektów o znacznie większej skali.

Wskazanie BGK jako instytucji finansowej zdolnej do wykorzystywania środków Komisji Europejskiej i innych podmiotów zagranicznych dostosowuje architekturę polskiej współpracy rozwojowej do obowiązujących standardów, wytyczonych m.in. przez członkostwo Polski w OECD. Umożliwia to również większe zaangażowanie *Polskiej pomocy* w działania mające na celu mobilizację lokalnych zasobów, pobudzanie wzrostu gospodarczego i wsparcie reform społeczno-gospodarczych w państwach partnerskich.

FIWR ma na celu wspieranie współpracy rozwojowej poprzez oferowanie instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych, z których bezpośrednio skorzystają podmioty zagraniczne, a pośrednio polscy przedsiębiorcy – dostawcy i podwykonawcy. Środki dostępne w ramach FIWR zapewnią możliwość tworzenia nowoczesnych rozwiązań finansowania projektów rozwojowych i redukcji towarzyszącego im ryzyka. Maksymalny limit środków budżetowych przekazywanych do FIWR w poszczególnych latach jest określony w ustawie, a zwiększenie limitów wymaga jej zmiany.

6.2. Partnerzy

Efektywność i skuteczność współpracy rozwojowej jest możliwa tylko przy założeniu partnerstwa różnych podmiotów. Partnerami polskiej współpracy rozwojowej są m.in.: administracja publiczna, samorządy, Fundacja Solidarności Międzynarodowej, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki, a także BGK w obszarze działań zaliczanych, zgodnie z ustawą, do współpracy rozwojowej. Katalog ten jest otwarty i pozwala na identyfikowanie nowych możliwości.

6.2.1. Współpraca Rządu RP z podmiotami krajowymi

6.2.1.1. Współpraca z partnerami społecznymi

Partnerzy społeczni współpracy rozwojowej to organizacje pozarządowe, eksperci, akademicy czy instytucje zaangażowane w pomoc rozwojową, edukację globalną, pomoc humanitarną oraz organizacje specjalizujące się w dziedzinach wchodzących w zakres tematyczny współpracy rozwojowej zdefiniowanej w ustawie o współpracy rozwojowej.

Dzięki współpracy organizacji pozarządowych i instytucji państwa możliwe jest lepsze wykorzystanie zasobów, unikanie dublowania działań oraz tworzenie rozwiązań dostosowanych do potrzeb i problemów społecznych.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych od lat współpracuje z organizacjami pozarządowymi w obszarze współpracy rozwojowej, bazując na ich doświadczeniu, elastyczności i zdolności do działania w różnych warunkach i różnych społecznościach. Współpraca ta przyjmuje różne formy: od formułowania opinii i rekomendacji, poprzez działania informacyjne i promocyjne do zlecania wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji.

Współpraca MSZ z organizacjami pozarządowymi w obszarze współpracy rozwojowej dotyczy działań w obszarze wsparcia rozwoju społeczno-gospodarczego krajów partnerskich, upowszechniania wiedzy w polskim społeczeństwie na temat problemów i wyzwań o charakterze globalnym oraz świadczenia pomocy humanitarnej dla ludności poszkodowanej w wyniku konfliktów zbrojnych, klęsk żywiołowych lub innych kryzysów humanitarnych spowodowanych przez naturę lub działania człowieka.

6.2.1.2. Współpraca z instytucjami publicznymi

Zaangażowane we współpracę rozwojową instytucje publiczne są ważnym partnerem *Polskiej pomocy*. Przedstawiciele administracji państwa zasiadają w organie opiniodawczo-doradczym ustanowionym przy Ministrze Spraw Zagranicznych, zgłaszają i realizują projekty z zakresu współpracy rozwojowej.

Inicjatywy realizowane przez instytucje publiczne, w tym organy administracji publicznej czy stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, służą m.in. wsparciu systemowemu w państwach priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej. Złożoność wyzwań trzeciej

dekady XXI w. wymaga zapewnienia synergii między działaniami różnych instytucji, których aktywność wspiera realizację priorytetów tematycznych *Polskiej pomocy*.

Bank Gospodarstwa Krajowego

Bank Gospodarstwa Krajowego, polski bank rozwoju, został wpisany do ustawy o współpracy rozwojowej dzięki nowelizacji z marca2025 r.

Nowe rozwiązanie pozwala na zwiększenie zaangażowania Polski w pomoc rozwojową poza UE, poprzez wykorzystanie i otwarcie możliwości finansowania poprzez instrumenty zwrotne i bezzwrotne, krótko- i długoterminowe. BGK finansuje projekty rozwojowe, wykorzystując środki pochodzące z budżetu UE, Finansowego Instrumentu Współpracy Rozwojowej, a także z wykorzystaniem środków własnych (zarówno poprzez blending, jak i niezależne wykorzystanie tych środków).

Fundacja Solidarności Międzynarodowej

Działania Fundacji Solidarności Międzynarodowej (FSM), fundacji Skarbu Państwa, obejmują wspieranie przemian demokratycznych, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, zasad dobrego rządzenia, przestrzegania praw człowieka, rozwoju demokracji lokalnej, przekazywanie doświadczeń transformacji gospodarczej i ustrojowej, w szczególności w ramach zadań zlecanych i finansowanych przez ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Fundacja Solidarności Międzynarodowej stanowi istotne wzmocnienie zdolności operacyjnych *Polskiej pomocy*, ponieważ umożliwia bezpośrednią implementację określonych priorytetów polityki zagranicznej w ramach projektów rozwojowych. Dodatkowo, dzięki odpowiedniemu umocowaniu instytucjonalnemu, Fundacja może efektywnie współpracować z analogicznymi podmiotami z państw członkowskich Unii Europejskiej, w tym w ramach mechanizmu *Team Europe* oraz innych form koordynacji wielostronnej.

Fundacja pozostaje ważnym partnerem MSZ w realizacji zadań w obszarze współpracy rozwojowej, w szczególności wobec krajów priorytetowych polskiej pomocy, takich jak Ukraina i Mołdawia, a także innych państw objętych działaniami pomocowymi.

Podstawą prawną do zlecenia zadań FSM z zakresu współpracy rozwojowej przez MSZ jest art. 10 ust. 3 ustawy o współpracy rozwojowej. Uzyskanie przez FSM w 2023 r. akredytacji Komisji Europejskiej (tzw. ocena filarowa – ang. *pillar assessment*) umożliwia jej ponadto pozyskiwanie funduszy z UE na działania z zakresu współpracy rozwojowej w ramach mechanizmu tzw. zarządzania pośredniego (ang. *indirect management*).

6.2.1.3. Współpraca z sektorem prywatnym

Polska współpraca rozwojowa prowadzona jest zgodnie z Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka[17]. Nowe rozwiązania systemowe wprowadzone nowelizacją ustawy o współpracy rozwojowej z 2025 r., w tym nadanie BGK roli podmiotu realizującego współpracę rozwojową i powołanie FIWR, znacząco rozszerzają instrumentarium *Polskiej pomocy* i możliwe partnerstwa z sektorem prywatnym. Celem jest zachęcanie polskich firm, aby przy podejmowaniu decyzji biznesowych brały pod uwagę także możliwość zaangażowania się

[17] Zob. Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka – Polska pomoc – Portal Gov.pl [dostęp: 18 marca 2026]

w rozwiązywanie wyzwań gospodarczych, środowiskowych i społecznych w państwach rozwijających się. W ten sposób działania w ramach polityki rozwojowej mogą być łączone ze wzmacnianiem zdolności eksportowych i inwestycyjnych polskich firm, co przełoży się na sukcesywny wzrost ich zaangażowania w program *Polskiej pomocy*, np. poprzez realizację kontraktów w ramach kredytów rządowych, zwiększając jej efektywność i widoczność.

Finansowy Instrument Współpracy Rozwojowej

Dzięki utworzeniu Finansowego Instrumentu Współpracy Rozwojowej zdolność BGK do realizacji zadań z zakresu współpracy rozwojowej została w znaczący sposób wzmocniona, m.in. w zakresie możliwości angażowania zarówno środków krajowych, jak i pochodzących od donatorów zewnętrznych (głównie UE).

Środki pochodzące z FIWR będą wykorzystywane do finansowania zadań uzgodnionych w rocznych planach rzeczowo-finansowych z zakresu współpracy rozwojowej. Jako operator FIWR BGK może: oferować instrumenty dłużne, w tym pożyczki i kredyty; instrumenty kapitałowe do międzynarodowych funduszy inwestycyjnych; gwarancje lub poręczenia; bezzwrotne instrumenty współpracy rozwojowej, w tym pomoc techniczną, granty i inne instrumenty, w tym instrumenty mieszane. Dzięki wykorzystywaniu środków publicznych do obniżania zarówno ryzyka, jak i kosztu finansowania, FIWR może być postrzegany jako mechanizm trwale angażujący sektor prywatny we współpracę rozwojową.

Kredyty rządowe

Istotnym narzędziem w zakresie angażowania sektora prywatnego, a także kształtowania polityki gospodarczej państwa, są kredyty rządowe.

Przy ograniczonych możliwościach dostępu do finansowania w państwach o niskim poziomie rozwoju gospodarczego kredyty na preferencyjnych warunkach mogą być niezastąpionym narzędziem współpracy rozwojowej i przynosić znaczne korzyści społeczne w obszarach takich jak: zdrowie, edukacja czy budowanie odporności.

Współpraca w ramach kredytów rządowych udzielanych przez Polskę nie ogranicza się do państw priorytetowych *Polskiej pomocy*, ale jest otwarta na partnerstwa z innymi regionami i państwami.

6.2.2. Współpraca za pośrednictwem organizacji międzynarodowych

Dzięki obecności na forach międzynarodowych Polska bierze udział w kształtowaniu debaty międzynarodowej, współtworzy reguły ich funkcjonowania i wpływa na kierunki podejmowanych działań w ramach międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju zgodnie ze swoimi priorytetami. Zyskuje także możliwość realizacji istotnych – z punktu widzenia polskiej polityki zagranicznej – celów rozwojowych za pośrednictwem wyspecjalizowanych instytucji współpracy wielostronnej. Instytucje te, posiadające mandat międzynarodowy, dysponujące odpowiednim doświadczeniem, wiedzą ekspercką oraz funduszami, mają możliwość koordynacji i dostarczania szerokiej pomocy. Pomoc udzielana tym kanałem stanowi uzupełnienie współpracy dwustronnej, z jednej strony poprzez wsparcie polskich priorytetów na forum organizacji międzynarodowych, z drugiej – poprzez finansowanie działań, które z pewnych

względów nie są realizowane drogą działań bilateralnych (oddalenie geograficzne, trudna sytuacja bezpieczeństwa).

Polska będzie zabiegać o to, aby jej priorytety znalazły odzwierciedlenie w unijnych działaniach na rzecz rozwoju poprzez współpracę z innymi państwami członkowskimi na forum Rady Unii Europejskiej oraz dialog z unijnymi instytucjami i organami – Komisją Europejską, Europejską Służbą Działań Zewnętrznych i Parlamentem Europejskim.

Polska współpraca rozwojowa nie ogranicza się do środków finansowania pochodzących bezpośrednio z polskiego budżetu, ale wykorzystuje także inne dostępne źródła. *Polska pomoc* będzie dążyć do szerszego wykorzystania środków finansowych ze strony Komisji Europejskiej.

Współpraca wielostronna realizowana jest także za pośrednictwem innych organizacji międzynarodowych, przede wszystkim instytucji systemu Narodów Zjednoczonych, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz wielostronnych rozwojowych instytucji finansowych.

W ramach współpracy wielostronnej Polska wpłaca obligatoryjne składki oraz dokonuje wpłat dobrowolnych, wspierając działania wybranych organizacji służące realizacji celów polskiej polityki zagranicznej i rozwojowej.

Podstawowymi przesłankami do podejmowania decyzji o dobrowolnych wpłatach wielostronnych są efektywność i komplementarność wobec współpracy dwustronnej. Z tego powodu wpłaty będą:

- spójne z celami polityki zagranicznej RP oraz będą uwzględniać priorytety określone w zaktualizowanym *Wieloletnim programie współpracy rozwojowej na lata 2021–2030*,
- uzupełniające względem dwustronnych przedsięwzięć,
- subsydiarne – służące celom, które nie będą mogły być realizowane w ramach dwustronnej współpracy rozwojowej,
- skoncentrowane, co pozwoli na zwiększenie jednostkowych kwot wsparcia tych funduszy i programów, które realizują zadania szczególnie ważne z punktu widzenia priorytetów polskiej pomocy rozwojowej i celów polityki zagranicznej RP,
- kwalifikowane do Oficjalnej Pomocy Rozwojowej.

6.2.3. Współpraca z wielostronnymi bankami rozwoju (*Multilateral Development Banks, MDBs*)

Jednym z istotnych wymiarów polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem instytucji wielostronnych będzie dalsze zaangażowanie w działalność międzynarodowych banków rozwoju. Będzie ono wzmacniało i uzupełniało bilateralne działania *Polskiej pomocy*.

Mandaty wielostronnych banków rozwoju pozwalają nie tylko na angażowanie środków publicznych donatorów, ale także mobilizację kapitału prywatnego. To z kolei pozwala na realizację wspólnych inwestycji rozwojowych o dużej skali, które przyczyniają się do wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy, a tym samym ograniczania ubóstwa w państwach rozwijających się.

Współpraca z bankami rozwoju daje Polsce możliwość mobilizowania ich finansowania długoterminowego, przede wszystkim na rzecz projektów infrastrukturalnych i środowiskowych, wspierających gospodarkę niskoemisyjną, promujących doświadczenia transformacji ustrojowej, transformację sektora transportowego, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu oraz bezpieczeństwo energetyczne – niezbędne dla zrównoważonego rozwoju naszych partnerów. Banki rozwoju posiadają wieloletnie doświadczenie w realizacji projektów zaawansowanych technicznie i technologicznie. Są również podmiotami tworzącymi i wykorzystującymi innowacje, w tym innowacje finansowe (m.in. *blending* i gwarancje). Współpraca z bankami daje też możliwość włączenia polskiego sektora prywatnego we współpracę rozwojową poprzez udział w międzynarodowych przetargach tych instytucji. W tym kontekście istotna jest koordynacja działań instytucji zaangażowanych w pomoc rozwojową z *Team Poland* stworzonym przez Polski Fundusz Rozwoju, Agencję Rozwoju Przemysłu, BGK, Korporację Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych, Polską Agencję Inwestycji i Handlu oraz Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w celu zachowania synergii pomiędzy polityką rozwojową a współpracą gospodarczą z państwami partnerskimi.

Od marca 2023 r. BGK jest członkiem JEFIC (*Joint European Financiers for International Cooperation*) – platformy współpracy europejskich banków rozwoju. W ramach JEFIC BGK planuje współfinansowanie projektów inwestycyjnych poprzez wykorzystanie zróżnicowanych instrumentów finansowych.

7. OD PROGRAMU DO EFEKTÓW

U podstaw polskiej współpracy rozwojowej leży koncentracja na osiąganiu konkretnych i trwałych rezultatów, zgodnych z interesem narodowym. Realizacja inicjatyw będzie ukierunkowana na jasno określone cele, dostosowane do potrzeb partnerów oraz na działania sprzyjające inicjowaniu długofalowych pozytywnych zmian w państwach i regionach objętych wsparciem.

Osiąganie celów strategicznych współpracy rozwojowej jest procesem długoterminowym i wiąże się z ryzykiem, wynikającym m.in. z niestabilnej sytuacji politycznej, zagrożeń konfliktami oraz korupcją w państwach partnerskich. Akceptacja ryzyka, przy jednoczesnej gotowości do dostosowywania założeń programowych do zmieniających się uwarunkowań, stanowi nieodłączny element skutecznej współpracy rozwojowej.

Działania *Polskiej pomocy* będą podlegać systematycznemu monitorowaniu i regularnej ewaluacji, a ich rezultaty będą oparte na wiarygodnych danych i rzetelnie dokumentowane. Ocena efektywności zostanie przeprowadzona z wykorzystaniem kryteriów adekwatnych do sytuacji w państwach partnerskich. Działania te będą realizowane zgodnie z międzynarodowymi standardami, wypracowanymi w szczególności w ramach OECD i Unii Europejskiej.

Ewaluacja będzie obejmowała działania realizowane przez MSZ oraz inne podmioty zaangażowane w realizację polskiej współpracy rozwojowej, a jej wyniki będą wykorzystywane do planowania kolejnych działań i doskonalenia polityki rozwojowej.

8. KOMUNIKACJA

Zaktualizowany program zakłada prowadzenie wieloaspektowych działań komunikacyjnych: informacyjnych, edukacyjnych i promocyjnych, wewnętrznych i zewnętrznych. Działania te będą spójne z misją i wizją polskiej współpracy rozwojowej we wszystkich jej aspektach.

Komunikacja będzie kierowana do określonych grup docelowych za pomocą odpowiednio dobranych narzędzi wzmacnianych użyciem polskich barw narodowych, godła i flagi RP, znaku graficznego *Polskiej pomocy* oraz innych elementów spójnej identyfikacji wizualnej.

Jako państwo członkowskie Unii Europejskiej, ONZ i OECD będziemy informować o polskim zaangażowaniu we wspólnocie międzynarodowej na rzecz wdrażania celów zrównoważonego rozwoju. Prowadzone w tym zakresie przez Polskę działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne przyczynią się do podnoszenia świadomości społecznej na temat roli naszego państwa na arenie międzynarodowej, zrozumienia międzynarodowych zobowiązań i powiązań Polski oraz jej współodpowiedzialności za zrównoważony rozwój świata i zaangażowania na rzecz rozwiązywania problemów globalnych.

Wytyczne komunikacyjne określą narzędzia i sposób ich wykorzystania przez organizatorów, realizatorów i beneficjentów pomocy.